

DOPIS MATCE VŠECH

Milá Přírodo, už tomu bude třiasedmdesát let, co jsi dovolila, abych přišel na tento svět. V té době ještě zuřila druhá světová válka a moje rodička musela prchat se mnou v kočárku před nálety bombardérů do úkrytu na břehu řeky Odry. Tam jsem coby půldruha roku starý klučina spal při zurčení vody na brodech; baldachýn hustých pobřežních houštin mě skrýval před pálicím sluncem, ale už jsem vnímal pískot komárů a trylky zpěvného ptactva. Když válka končila, louky voněly a kvetly kopretiny, zvonky, vlní máky, pryskyřníky, kohoutci, chrpy, pomněnky, lilie zlatohlavé... Nejranější mládí jsem doslova prožil v čase Tvého rozkvětu.

Jako tříletý klouček jsem už chodíval s rodiči na pole. Maminka okopávala brambory, tatínek kosil trávu, o deset let starší sestra pomáhala sušit sena. V čase žní jsem už vázal povřísla, aby bylo čím svazovat snopy zralého obilí a pak se schovával v mandelích vonících příslibem chleba. Ale také jsem chytal velikánské kobylky a barevné motýly. Co té havěti bylo!

Jednou jsem objevil pod keříčkem planých růží hnízdící koroptev. V té chvíli se mě něco dotklo, něco předurčujícího mou životní cestu. Začal jsem objevovat svět ptáků, zvířat, hmyzu. Svět vod a svět lesů, svět luk a svět polí. Všechno bylo tehdy velkolepé, zdravé, krásné, tajemné – a bohaté! Netušil jsem, že to Ty, matka Přírodo, nadzvedla víko své pokladnice a dovolila jednomu lidskému mláděti nahlédnout hlouběji...

Však to také byly zázraky: brouci roháči, čmeláci, chrousti, zlatohlávci, mravenci černí i červení, vosy a krtonožky... Nad hlavou poštolky a kánata, rychlí jestřábi a krahujci, sokoli, ostřížci a pochopové, luňáci... Koroptve, křepelky, bažanti. Slípky zelenonohé, potápky roháči a rackové, volavky popelavé a bílé, kachny všech možných druhů... Zajáci, králíci, srnčí... Lasice a kuny i tchoři... Veverky, syslové, hraboši... Sýkory, vrabci, kosové, rákosníci, brhlíci, sojky, čejky, holubi, hrdličky... Brzy jsem měl zápisník plný názvů a příhod.

A pole dělená mezemi, ohromné lípy na hranicích polností, solitéry velkoleposti, krásy a v čase květenství omamujících vůní. Plané jablůňky a hrušky i třešinky. Vody potoků, říček a řek plné ryb, blýskavých brodů a tajemných tůní.

Dnes bych, matko Přírodo, řekl, že jsi byla panenská, neposkvrněná, respektovaná lidmi, kteří k Tobě chodili a do Tebe vstupovali s pokorou, úctou, respektem, ale to se ještě ptali: „Můžeme, je nám dovoleno, neubližujeme..?“

Pak se něco zvrtilo, pokazilo. To už jsem byl muž – rybář, myslivec, ochranář. Zápisník mých prožitků a poznání se plnil řádky už více méně smutnějšími. Důvod byl zřejmý: Už lidé s Tebou zacházeli jinak: tvrději, kořistnický, bezohledně, drsně... Tak jsem zápisník odložil a začal psát. Články, reportáže, povídky, knihy. První, druhou, třetí – patnáctou a další a další. A to jen díky Tobě, Přírodo, matko všech a všeho, protože jsem jednak zbohatl a zmoudřel, prožrel a pochopil... Co jsem pochopil? Že člověk není povolán, aby Zemi zveleboval, chránil, hýčkal, ale naopak, aby všechny Tvé poklady loupil, rozkrádal, zhltal a – zničil. Zasáhl do Tvých zákonů, do Tvého řádu, zpřeházel hodnoty, vnesl chaos; místo toho, aby zpevnil základy, podkopal je, až se všechno krásné začalo hroutit. Lesy chřadnou, řeky se mění v kanály a jsou zanášeny ornicí z devastovaných polí, které však mizí před očima. Onen neblahý a hrůzný námět jsem zpracoval v malém literárním dílku Vyznání krajiny. V jednom odstavci jsem napsal: „...Vždyť Příroda má nad čím plakat. Nebýt nás, lidí, vládl by život rozkvetlé zahradě. Díky nám z ní zbyly pouhé ostrůvky. Během krátké doby jsme stačili ohromné plochy zalít betonem a asfaltem. Nejkrásnější místa na Zemi jsme zastavěli městy a továrnami. Byli a jsme nelítostní a necitliví vůči harmonickým skvostům, které nás kdysi obklopovaly...“

Dnes ještě dodávám: „Rveme krajinu silnicemi všeho druhu, zastavujeme půdu, která nás a naše potomky má živit, stavbami domů lidí unikajících z městských molochů, a halami, v nichž se hrbí novodobí otroci... A proč tomu tak je? Inu, všechno živé odchází v čase, který jsi určila. Všechno, kromě člověka. Ten se Tě naučil obelhávat, obcházet Tvé zákony a neustále prodlužuje svůj pobyt na Zemi. Bohužel, ke své škodě. Ty druhy, jež Tě respektují, zůstávají silné, zdravé, kdežto lidský druh degeneruje, slábne. Inu, doplácíme na své přemnožení, na svou faleš, na své lhaní, na své podvody. Co bude následovat, co jednou zákonitě přijde, není nesnadné uhádnout.

Zápisník mládí je uložen hluboko v zásuvce mého psacího stolu. Už se nechystám ho vyzvednout a listovat v něm, protože by to jen zjiřilo krásné vzpomínky. Místo toho jsem napsal svou poslední knihu – román Pazderna. Snad svůj odkaz budoucím, snad vlastní epitař. Dojalo mě, když jeden můj učitel po přečtení knihy mi poslal pár veršů, které si dovolím ocitovat:

*Kdo jednou pohleděl do srnčích světél,
kdo srkal vodu ze studánky v poli
a zná let čmeláka, když kvete jetel,
toho vždy s každým jarem srdce bolí.*

*S proutěným košem stával v Polančici,
chlapecké nohy omývala voda
jak z křišťálu. A kapky po tisících
zpívaly. Vzpomínka kdes v hloubce bodá...*

Matko Přírodo, každé dítě má obdržet spravedlivý díl lásky i – přísnosti. Pokud tomu tak je, vyroste z dítěte zdravý jedinec. Rovný, silný, obdařený rozumem, schopný a ochotný přijímat i dávat. Sama posud', zda se člověk, to dítě z Tvého lůna, v tomto duchu vydařil. Uznáš-li, že je možno lidské omyly napravit, pak nám dej ještě šanci. Já, jeden z mnoha, Tě o to prosím!

Pokorně a s úctou

Štěpán Neuwirth